

I detta nummer av KLIFF-nytt vill vi annonsera kommande digitala KLIFF-seminarium den 20 maj med tema intellektuell funktionsnedsättning, presentera ny filosofie doktor, doktorand, publikation, boktips med mera inom KLIFF-området!

Digitalt KLIFF-seminarium den 20 maj 2022 kl. 9:00-15:45 Du har väl inte missat att anmäla dig?

Sedan 1980-talet har livsvillkoren för personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF) och deras föräldrar förändrats på många sätt. De flesta institutioner har lagts ner och barn med IF växer upp hos sin familj. Lagen om särskilt stöd för vissa funktionshindrade, LSS, kom till 1993 och har inneburit flera lagstadgade rättigheter för att möjliggöra delaktighet i samhället på lika villkor. I skolan har fokus gått från särskilda undervisningsgrupper via integrering till inkludering, och inom hälso- och sjukvården finns ökad kunskap om diagnostik, förebyggande insatser och behandlingsalternativ som lett till en ökad livslängd för personer med IF.

Ett av KLIFF:s mål är att bidra till ökad kunskap kring patientgrupper med medfödd eller i barndomen förvärvad neurologisk funktionsnedsättning. Med det här seminariet görs nedslag i både aktuell forskning och aktuella dilemman och nyheter som berör personer med IF, deras närstående och personer som i sitt habiliteringsarbete möter personer med IF. Dagen kommer innehålla sex föreläsningsspass där föreläsare från olika platser i Sverige presenterar ämnen som berör motorisk förmåga, medicinsk utredning och diagnostik, matematisk förmåga, förutsättningarna för att vara förälder med IF och tvetydigheten i begreppet flerfunktionsnedsättning. Som avslutning på dagen kommer två perspektiv på att gå från barn till vuxen när det finns utmaningar med språk och vardagsliv presenteras: dels från en förälders perspektiv, dels från en ungdoms perspektiv.

Foto: Sigmund på Unsplash.com

KLIFF:s förhoppning med dagen är att du som deltar får med dig nya perspektiv på IF till din kliniska vardag, känner dig inspirerad av aktuella forskningsprojekt och kanske kommer på nya områden som du vill veta mer om.

Välkommen att delta!

Länk till hela programmet:

[Program KLIFF-seminarium 220520](#)

Anmälan till seminariet:

[Digitalt KLIFF-seminarium - Regionkalendern \(vregion.se\)](#)

För KLIFF-rådet;

Ellen Backman

E-post: ellen.backman@regionhalland.se

Amanda Nyberg

Fil. dr., leg. logoped,
utvecklingsledare på
Registercentrum,
Koncernkontoret.

Har tidigare arbetat på Dart -
kommunikations- och
dataresurscenter

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning utsätts i större utsträckning för våld än barn och ungdomar utan funktionsnedsättning. De utsätts även oftare för upprepat och grövre våld. Primär prevention innebär att förebygga våld innan det har uppstått och kan bestå av riktade insatser mot riskpopulationer eller deras närstående. För att förebygga våld mot barn så används ofta skolbaserade interventioner som är inriktade på att lära barn att känna igen och skydda sig själva mot våld, ofta med fokus på sexuellt eller fysiskt våld. I Sverige används till exempel Rädna barnens "Stopp min kropp" i detta syfte. Trots att barn med funktionsnedsättning löper särskilt stor risk att utsättas för våld så finns det mycket få skolbaserade våldsförebyggande interventioner som är särskilt anpassade för deras behov.

I avhandlingen utforskades skolbaserade våldsförebyggande interventioner för 7-12 år gamla barn med kommunikativa och/eller kognitiva funktionsnedsättningar i fyra delstudier. I den första studien kartlades våldsförebyggande interventioner för barn utan funktionsnedsättning. Undervisningsmetodik, ämnen och utvärderingsmetoder lyftes fram och jämfördes. Studien visade att interventionerna ofta tog upp liknande ämnen och använde samma undervisningsmetoder. I den andra studien genomfördes fokusgrupper och intervjuer med syfte att utforska vilka ämnen, undervisningsmetoder och anpassningar som nyckelpersoner ansåg var viktiga för att kunna undervisa barn med kommunikativa och/eller kognitiva funktionsnedsättningar om våld.

I denna studie lyftes vikten av kunskap hos omgivningen fram liksom vikten av anpassningar av metoder och material på både gruppnivå och individuell nivå.

Dessutom lyftes behovet av ökad kunskap om tecken på våldsutsatthet hos barn med funktionsnedsättningar. I den tredje studien undersöktes därför hur väl olika tecken på våld hos barn med funktionsnedsättning upplevdes kunna förutse faktisk våldsutsatthet. I denna studie framkom att PTSD, ångest och depression ansågs vara de tecken på våld som i störst grad tydde på en potentiell våldsutsatthet. Deltagarna framhöll dock svårigheterna med att tolka olika potentiella tecken på våldsutsatthet och att dessa beskrivna symtom också kunde bero på andra orsaker.

Resultaten från dessa tre delstudier användes till att formulera riktlinjer för anpassningar av skolbaserade våldsförebyggande interventioner för barn med kommunikativa och/eller kognitiva funktionsnedsättningar, riktade mot lärare och rektorer. Dessa riktlinjer utvärderades sedan i en pilotstudie där experter fick uttala sig om riktlinjernas användbarhet. Resultaten från denna studie var positiva då en majoritet av deltagarna upplevde att riktlinjerna var värdefulla och användbara för målgruppen. Vissa förändringar av riktlinjerna föreslogs, främst fokuserade på design och format.

Riktlinjerna kommer att översättas till svenska och kan användas för att anpassa redan existerande våldsförebyggande skolbaserade interventioner för barn med kommunikativa och/eller kognitiva funktionsnedsättningar och för att ta fram nya interventioner riktade till denna målgrupp.

Länkar till publikationer:

<https://doi.org/10.1080/1034912X.2020.1865522>

<https://doi.org/10.3109/13668250.2021.1984083>

<https://doi.org/10.1017/jsi.2021.18>

Kontakt:

E-post: amanda.nyberg@vgregion.se

Robert Bolin
 Legitimerad psykolog
 Habilitering & Hälsa vuxen
 Borås

Teknik och teknikutveckling som ett sätt att hjälpa människor har funnits med mig sedan innan jag påbörjade min PTP-tjänst på habiliteringen för att sedan få fast anställning här 2016. Min masteruppsats på psykologprogrammet handlade om våra möjligheter att tolka emotionell kommunikation i verkligheten visavi på skärm digitalt via länk. I samband med masterstudier på teaterhögskolan i Malmö spenderade jag tid som artist in residence på Interactive Institute Swedish ICT och samarbetade i diverse scenprojekt med forskare och interaktionsdesigner där vi försökte använda scenen och tekniken för att söka svar på frågor kring vad det innebär att vara människa i en digital tidsålder. Som psykolog på habiliteringen har jag noterat att mycket av det som händer vad gäller utveckling av nya digitala verktyg kopplat till vård och psykologisk behandling tycks ske utan att man tar hänsyn till våra patientgrupper och deras begränsningar att hantera information. Det finns i och med detta en risk att klyftan mellan habilitering och annan vård vidgas i samband med en ökad digitalisering.

Under hösten 2022 kommer jag att påbörja doktorandstudier på Chalmers Tekniska Högskola, institutionen för Industri- och Materialvetenskap, Avdelningen för Design och Human Factors. Jag kommer att vara kopplad till forskarskolan "Human-Technology-Design". Vidare har jag kontakt med Research Institutes of Sweden (RI.SE), divisionen Digitala system, avdelningen Prototypande samhälle och kommer från juni i år vara anställd där 5% av min tid som ett sätt att delfinansiera forskningen och som en grund för vidare samarbeten.

Förhoppningen med doktorandprojektet är att kunna bidra till ökad kunskap kring de förutsättningar som gäller för gruppen vuxna med diagnosen lindrig intellektuell funktionsnedsättning i samband med användande av digitalt baserade insatser inom habilitering och vård. I projektet vill vi kartlägga attityder och upplevelser hos patientgruppen samt identifiera yttre förutsättningar för gruppen att tillgodogöra sig och utveckla digital kompetens. Det finns också en förhoppning att inom projektet utveckla kunskap kring hur patienters kognitiva funktioner påverkar deras möjligheter att använda sig av digitala system och att i samband med detta ta reda på om patienterna har kommit i kontakt med någon typ av interaktionsdesign som har varit lättare för dem att använda sig av än rådande digitala kontaktytor inom vården. Utifrån den kunskap som genereras i studierna önskar vi besvara frågan om projektets målgrupps förutsättningar och identifierade svårigheter har överföringsvärde till andra målgrupper med liknande problematik. Tanken är att samma lösningar kanske kan fungera för mer än en grupp. Vidare vill vi, tillsammans med RISE, sätta upp ett co-designlab med patienter och designers för att generera kunskap om respektive grupps förhållningssätt till digitala vårdssystem. Tanken är att vi under detta mer praktiska moment kan hitta en gemensam förståelse och vokabulär som kan ligga till grund för nya designgångar vilka i sin tur kan åstadkomma en mer inkluderande design av framtida vårdssystem.

Vi lever i en tid där artificiell intelligens, AI, och digitala lösningar utvecklas mot funktionsnivåer där det borde bli möjligt att delvis kompensera för patienters kognitiva svårigheter. Detta förutsätter givetvis att vi hittar bra och fungerande former för det digitala systemet att samverka med våra patienter samtidigt som vi förhåller oss ödmjuka inför teknologins begränsningar vad gäller att ersätta mänsklig kontakt.

Kontakt:

E-post: robert.bolin@vgregion.se

Ny publikation

Peny-Dahlstrand M, Hofgren C, Lindquist B, Bergqvist L, Himmelmann K, Opheim A, Sjöwall D, Brock K, Öhrvall A-M. **The Cognitive Orientation to daily Occupational Performance (CO-OP) Approach is superior to ordinary treatment for achievement of goals and transfer effects in children with cerebral palsy and spina bifida - a randomized controlled trial.** [Disability and Rehabilitation 2022;1–10.](#)

Cognitive Orientation to Daily Occupational Performance (CO-OP) är en personcentrerad, aktivitetsbaserad och målfokuserad intervention. CO-OP har i ett flertal internationella studier visat på evidens för att nå egna satta delaktighetsmål, för barn med developmental coordination disorder (DCD), autism, cerebral pares (CP) men även för vuxna med stroke och förvärvade hjärnskador.

Efter en pilotstudie som visade att genomförbarheten för metoden i svensk habilitering var god för målgruppen unga vuxna med CP eller ryggmärgsbråck (RMB) startades en randomiserad kontrollerad studie (RCT). Syftet var att undersöka effektiviteten av CO-OP Approach hos barn med CP eller RMB, jämfört med konventionell habilitering, för att uppnå självidentifierade aktivitetsmål och att utforska eventuella generaliserings- och överföringseffekter.

Denna RCT-studie har genomförts som en multicenterstudie i vilken habiliteringarna i Halland, Stockholm, Gävleborg och Västra Götaland samt Regionhabiliteringen, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, ingick. Studien har skett i samarbete med Göteborgs universitet och Karolinska Institutet. Den första rapporten från denna studie är nu publicerad.

Metod: Intervention med CO-OP kontra behandling som vanligt. 38 barn (7–16 år) deltog, 21 i CO-OP gruppen och 17 i kontrollgruppen, 11 av dem hade diagnosen RMB och 27 hade diagnosen CP (MACS nivåer I–III). Alla barn följde grundskolans läroplan. Varje barn identifierade fyra mål. För att studera generalisering och överföring till andra aktiviteter, slumpades ett av målen till att förbli otränat. Primära utfallsmått: För att mäta barnets subjektiva upplevelse av målluppfyllelse användes Canadian Occupational Performance Measure (COPM) och för att mäta arbetsterapeutens objektiva upplevelse av målluppfyllelse användes en observationsskattning kallad Performance Quality Rating Scale (PQRS).

Sekundära utfallsmått bedömde exekutiva funktioner och självskattad vardagslivskompetens.

Resultat: Självskattad målluppfyllelse (COPM) var signifikant högre för både tränade och otränade mål i CO-OP-gruppen jämfört med kontrollgruppen. Den objektiva skattningen av observerat aktivitetsutförande (PQRS) var signifikant högre för tränade mål i CO-OP-gruppen. CO-OP-gruppen upplevde färre problem i vardagen efter behandlingen. Exekutiva funktioner skilde sig inte signifikant mellan grupperna. CO-OP ger barnet möjlighet att själv delta i hela processen från målsättning-planering till uppnått mål.

Slutsats är att studien visar att CO-OP är ett viktigt komplement till konventionella habiliteringstjänster för barn med CP eller RMB. Jämfört med enbart behandling som vanligt, gav CO-OP både högre subjektiva och objektiva skattningar av målluppfyllelse. Dessutom, och kanske ännu mer anmärkningsvärt, gav intervention med CO-OP högre självskattad målluppfyllelse för otränade mål, vilket tyder på en generaliserings- och överföringseffekt som innebär att de kan lösa aktivitetsproblem i nya situationer. Detta kan förmodas ha hjälpt barnen att förbättra sin känsla av självförtro och att de därmed upplever färre problem i vardagen. CO-OP ger barnet möjlighet att själv delta i hela processen från målsättning och planering till uppnått mål. Barnen hittar sina egna lösningar på praktiska problem och utvecklar därmed det meta-kognitiva tänkandet.

Den aktuella studien tyder på att barn utan intellektuella funktionsnedsättningar med CP (MACS nivåer I–III) eller RMB kan dra nytta av CO-OP Approach när det gäller att nå självidentifierade mål, och att detta kan förbättra deras självförtro.

Resultatet i denna första rapport från studien visade på att CO-OP är en effektiv intervention. Då blir nästa forskningsfråga – håller den goda effekten i sig över tid? I den andra rapporten från studien, som vi sammanställer just nu, undersöker vi det. Så här långt verkar resultaten mycket positiva.

För forskargruppen;
Marie Peny-Dahlstrand, docent, leg arbetsterapeut
Regionhabiliteringen Sahlgrenska Universitetssjukhuset och
Göteborgs universitet
E-post: marie.peny-dahlstrand@neuro.gu.se

Referat från Kliff-frukostar och AusACPDM/IAACD

Foto: Unsplash.com

Digitala KLIF-frukostar

Torsdagen den 24 mars genomförde KLIF för andra gången digitala frukostseminarier med fokus på professionsutveckling inom FoU-området. Ett trettiotal medarbetare från KLIF:s verksamheter var anmälda. Seminarierna pågick i tre olika digitala rum där personer med erfarenhet av verksamhetsutveckling och/eller av klinisk forskning om funktionsnedsättning berättade om sina, personliga erfarenheter. Det blev bland annat samtal om att följa sin individuella (ibland lite krokiga) väg mot forskarstudier, att hitta "sitt" projekt och att kombinera kliniskt arbete med FoU-arbete. Vi i KLIF-rådet vill gärna fortsätta att informera och inspirera kliniker med FoU-ambitioner i våra verksamheter. Vi planerar därför att genomföra någon form av inspirationsseminarier även till hösten. Om du som medarbetare har idéer om gynnsamma teman för professionsutvecklande KLIF-seminarier så får du gärna höra av dig till din verksamhets representant i KLIF-rådet. Hör också gärna av dig om du har andra idéer som rör hur KLIF kan bidra till att medarbetare tar klivet och realiserar tankar på forskning och utveckling.

För KLIF-rådet;

Anna Rensfeldt Flink

E-post: anna.rensfeldt.flink@vgregion.se

Rapport från AusACPDM/IAACD

Digitalt möte, nattetid för Sveriges del, men många inspelade inslag som underlättade deltagandet. Det var ett mycket omfattande program som handlade om allt från tidig identifiering av cerebral pares till implementering av höftuppföljning, vård i låg- och medelinkomstländer och stress hos vårdgivare.

5th World Cerebral Palsy Register and Surveillance Congress

Tretton nya CP-register och uppföljningsprogram presenterade sig vid denna förkonferens. En global studie om CP-prevalens presenterades, för första gången med bidrag från både höginkomstländer och låg- och medelinkomstländer. Vi fick också en rapport from International Cerebral Palsy Genomics Consortium.

På huvudkonferensen fanns flera bidrag från Göteborg med:

Changing patterns in the panorama of cerebral palsy in western Sweden birth-year period 2011-2014 (Kate Himmelmann) Muntlig presentation

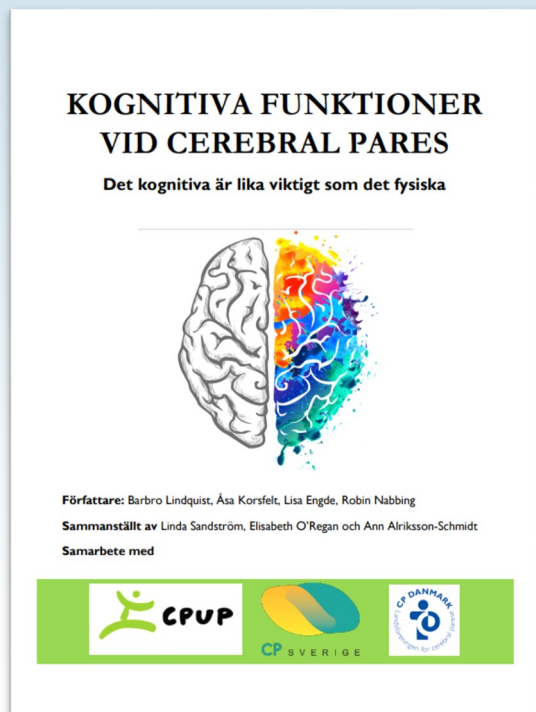
Health conditions in adults with Cerebral Palsy: associations with subtype or severity of impairments (Ulrica Jonsson) Muntlig presentation

Neuroimaging findings in children with cerebral palsy and autism/ADHD (Magnus Pålman) Poster

Nästa IAACD-möte blir i Heidelberg 24-28 juni 2025!

Författat av: kate.himmelmann@vgregion.se

Ny broschyr och screeninginstrument

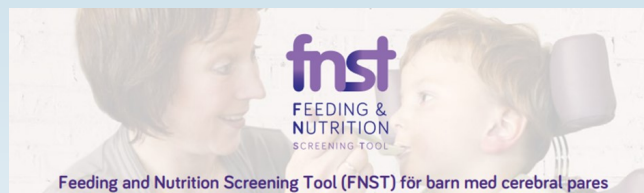

Succé för ny broschyr om cerebral pares och kognitiva funktioner

Broschyren, som tillkommit på initiativ av CPUP och CP Sverige, beskriver på ett lättfattligt sätt kognitiva funktioner hos barn med cerebral pares, konsekvenser i vardagen och hur man kan hjälpa. Den är tänkt som ett komplement till information som vi ger till barn, familj och skola. Att den är välkommen märks, 1200 exemplar är beställda sedan den kom i december och ny upplaga är på gång. Broschyren är nu översatt till engelska och nästa språk i tur är arabiska. Den beställs kostnadsfritt på CPUP:s hemsida; cpup.se

Vi psykologer på Habiliteringen i Halmstad är stolta över att vara medförfattare och glada över att viktig information om cerebral pares och kognition sprids och gör nytta.

Medförfattare:
Barbro Lindquist och Robin Nabbing

Nytt screeninginstrument för undervikt och nutritionssvårigheter hos barn med cerebral pares

Via denna länk kommer man till den svenska versionen (det finns på ett flertal språk)

[FNST Flyer - Swedish
\(feedingnutritionscreeningtool.com\)](http://feedingnutritionscreeningtool.com)

Instrumentet består av fyra frågor som har visat god träffsäkerhet att identifiera svårigheter med ätande och viktutveckling. Översättning till svenska har gjorts av mig, dietist Anette Ekelund, och logoped Liza Bergström. Den svenska versionen har provats av en grupp svenska föräldrar och fungerat bra.

Den ursprungliga versionen utvecklades och validerades i en grupp på 89 barn med cerebral pares i Australien. Man startade med 33 frågor, men dessa fyra frågor hade tillsammans högst sensitivitet och specificitet, och identifierade 100% av barnen med svår undernutrition och 100% av de som klassificerades på Eating and Drinking Ability Classification System (EDACS) nivå IV och V.

Bell K, et al. Development and Validation of a Screening Tool for Feeding/Swallowing Difficulties and Undernutrition in Children with Cerebral Palsy. *Dev Med Child Neurol.* 2019;61(10):1175-81

Kate Himmelmann
E-post: kate.himmelmann@vgregion.se

Boktips

Early Detection and Early Intervention in
Developmental Motor Disorders
From Neuroscience to Participation
Editor Mijna Hadders-Algra
ISBN: 9781911612438

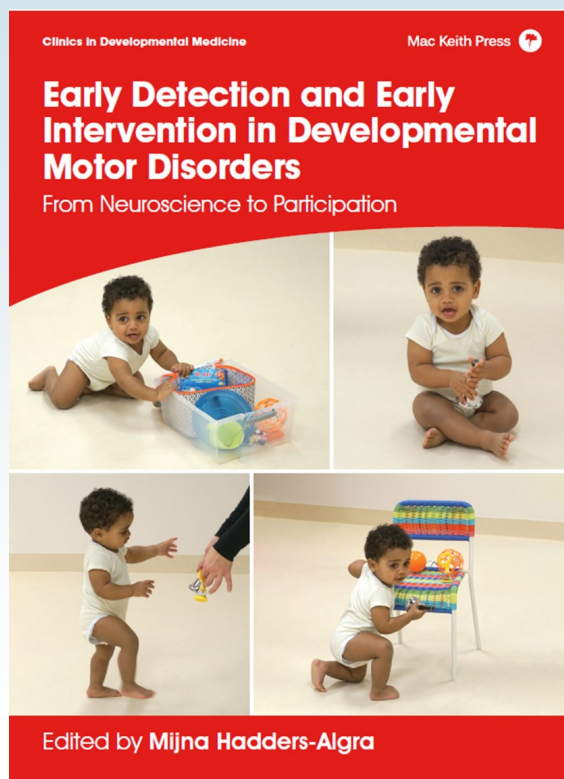
Denna bok syftar till att ge en heltäckande evidensbaserad översikt över bedömningar och interventioner för små barn som löper hög risk för utvecklingsmotoriska störningar. Den är utformad som en praktisk vägledning och riktar sig till bland andra läkare, fysioterapeuter, arbetsterapeuter, psykologer och pedagoger.

Delarna I & II ger en översikt över den kliniska bilden av tidig upptäckt och tidig intervention. I delarna III och IV förklaras grundläggande principer och egenskaper som styr motorisk, sensorisk och kognitiv utveckling. Del V sammanfattar lämpliga metoder för bedömningar. Slutligen beskriver och diskuterar del VI olika typer tidiga insatser med ett särskilt fokus på familjen och anpassningar i barnets omgivning.

Boken kom ut 2021. Gunilla Thunberg är ansvarig författare för kapitlet *Environmental Adaptations* där Margret Buchholz är medförfattare. Båda arbetar på Dart kommunikations- och dataresurscenter.

Här finns mera information om boken och du kan ta del av en intervju med editorn: <https://www.mackeith.co.uk/blog/book/early-detection-and-early-intervention-in-developmental-motor-disorders/>

Författat av:
Margret Buchholz
E-post: margret.buchholz@vgregion.se

Digitalt KLIF-seminarium 20 maj 2022 kl. 09-15:45

- ◆ Tema: Intellektuell funktionsnedsättning ur ett livsperspektiv. Du får lyssna till aktuell forskning och får möjlighet att ställa frågor. Länk till seminariet skickas ut separat efter sista anmälningsdag 2022-05-17. [Länk till program och anmälan](#)

Aktuella nationella och internationella konferenser 2022

- ◆ EACD - 34th annual meeting European Academy of Childhood Disability - 18-21 maj 2022, [läs mer](#)
- ◆ IPBIS - 4th International Paediatric Brain Injury Society New York är planerat till 2022, [läs mer](#)
- ◆ ESMAC - European Society of Movement Analysis in Adults and Children—annual meeting 19-24 september 2022, Dublin, [läs mer](#)
- ◆ AACPDM - American Academy for Cerebral Palsy and Developmental Medicine - 76th Annual Meeting september 21-24, Las Vegas, [läs mer](#)
- ◆ WMS - 27th International Annual Congress of the World Muscle Society, 11-15 oktober, 2022, Halifax, Canada, [läs mer](#)
- ◆ CPUP-dagar 10-11 oktober 2022, Stockholm, [cpup.se](#)
- ◆ IASSIDD - International Association for the Scientific Study of Intellectual and Developmental Disabilities, virtuell konferens 2022, [läs mer](#)
- ◆ NKAs nationella konferens om flerfunktionsnedsättning: "Livets möjligheter", 24-25/10, Stockholm, [läs mer](#)

Aktuella disputationer

- ◆ Anna Rensfeldt Flink, leg logoped, Habilitering & Hälsa, försvarar sin avhandling "Children with severe/profound intellectual and multiple disabilities: characteristics and communication interventions" och disputationen är planerad till den 21 oktober kl 9:00. Lokal: Karl Isaksson, Medicinaregatan 16, Institutionen för Neurovetenskap och fysiologi, Göteborgs universitet.

Aktuella KLIF-representanter

- ◆ **Regionhabiliteringen**
[Kate Himmelmann](#), docent, universitetssjukhusöverläkare
- ◆ **DART**
[Margret Buchholz](#), med dr, specialist i arbetsterapi och överarbetsterapeut
- ◆ **Habilitering & Hälsa**
[Arve Opheim](#), med dr, forskningsledare
[Anna Rensfeldt Flink](#), doktorand, FoU-handläggare, leg logoped
- ◆ **Region Halland**
[Ellen Backman](#), fil dr, specialistlogoped
[Susanne Nicklasson](#), leg arbetsterapeut

Administration:

- ◆ Kristin Edbom
Regionhabiliteringen
E-post: kristin.edbom@vgregion.se

KLIF, KLInisk Forskning om Funktionsnedsättning, är en forsknings- och utvecklingsgrupp i samverkan mellan Habilitering & Hälsa i VGR, habiliteringen i Region Halland, Dart kommunikations och dataresurscenter och Regionhabiliteringen, Sahlgrenska Universitetssjukhuset. KLIF har som mål att bidra till ökad kunskap kring patientgrupper med medfödd eller i barndomen förvärvad neurologisk funktionsnedsättning, utgöra en arena för samverkan vad gäller FoU över verksamhetsgränser, sprida kunskap i våra verksamheter om forskningsfrågor och forskningsresultat samt stimulera till FoU-aktiviteter inom och mellan verksamheter och förvaltningar. KLIF-nytt ges ut två gånger om året, maj och november.

Har du tips till
KLIF-nytt?

Kontakta:

kristin.edbom@vgregion.se